

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Дослідження та інновації розглядаються як найважливіші фактори економічного та соціального процвітання. Їх вплив широко освітлений багатьма науковцями у теоретичній та емпіричній літературі, що демонструє їх вирішальний внесок у сприяння економічному зростанню, створенню нових і кращих робочих місць, поліпшенню результатів охорони здоров'я та розробці нових енергозберігаючих технологій, які можуть сприяти боротьбі та пом'якшенню кліматичних змін. На природу та наслідки наукових досліджень впливає цілий комплекс довготривалих сил, таких як інформатизація, глобалізація, демографія, зміна клімату, який, з одного боку, формує інновації, а з іншого - визначає роль, яку дослідження та інновації грає у забезпеченні процвітання.

Відповідно до значення глобального індексу інновацій Україна в 2017 році займає 50 місце з 127 країн світу, що є кращим результатом за останні роки (у 2016 р. – 56 місце, у 2015 р. – 64 місце, у 2014 р. – 63 місце) [2]. На 2018 рік Кабінетом міністрів закладено у проект бюджету 50 млн гривень на фінансування інновацій, з прагненням до росту ВВП на 5-7%.

На запит бізнесу урядом було створено Раду інноваційних технологій з метою надання рекомендації уряду України щодо високотехнологічних кластерів та екосистем, переробної промисловості та виробництва з високою доданою вартістю. Степан Кубив відзначив, що Кабінет Міністрів продовжить підтримувати стратегічне розвиток інноваційної діяльності для підтримки конкурентоспроможності України по 7 напрямках, серед яких енергетика та агропромисловість, авіаційне, судно- та ракетобудування, нанотехнології та робототехніка, медицина та фармацевтика, охорона

навколишнього середовища [1]. Таким чином, підкреслюється ключове значення пріоритетності інноваційного розвитку для країни.

Фактори, що викликають та живлять інновації та регіональний розвиток, все більше підвладні впливу глобальних світових факторів. Це зумовлено тим, що швидкоплинні зміни та розвитком суспільства окреслюють нові форми інновацій.(Рис.1.)

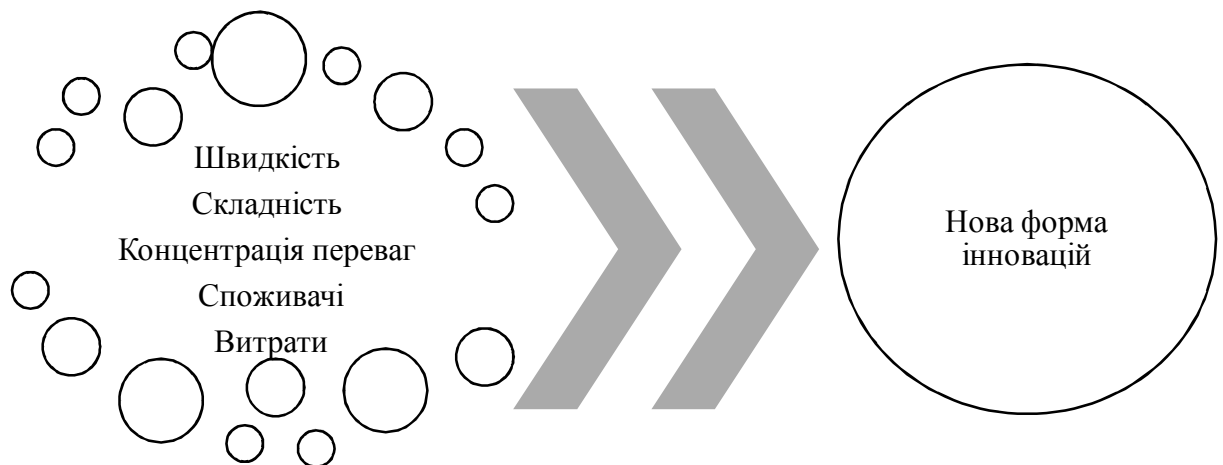


Рис.1.Основні риси зміни характеру інновацій

До основних рис зміни характеру інновацій відносяться:

- швидкість: темпи змін в інноваціях різко прискорилися. Те, що було інноваційним, стає надзвичайно швидко неінноваційним;
- складність: інновації все більше стають результатом конвергенції між різними типами технологій з метою надання рішень для клієнтів. Повні переваги цих технологій не можуть бути отримані без використання інноваційної ділової практики, розвитку навичок, лідерства, бачення та брендингу;
- концентрація переваг: цифрова система призвела до наявності мережевих ефектів, які можуть отримати вигоду лише завдяки масштабним ефектам в інноваціях та населенню широкого загалу користувачів. Переваги інновацій все більше зосереджуються в компаніях, які домінують на світових ринках, що концентрує продуктивність в конкретних фірмах, секторах та країнах, а також збільшення заробітної плати та створення робочих місць;

- споживачі: все більше споживачів вимагають рішення їх запитів, а не отримання продукту або послуги. Масове виробництво швидко змінюється на індивідуальні рішення. Масштабні ефекти стандартизації стираються. Споживачі все частіше стають чинниками інновацій, а не користувачами. Інновації стають дедалі більш індивідуалізованими та орієнтованими на споживача;

- витрати: важливість матеріального капіталу повільно згасає від деяких нововведень. Багато інновацій дозволило компаніям працювати за нульовою граничною вартістю.

При цьому існує "інноваційний парадокс", згідно з яким ті регіони, що мають більшу потребу в інноваціях, менш залучені до інноваційної політики через їх низький інституційний потенціал, внутрішні можливості та ресурси для використання[3].

Протягом останніх десятиліть спостерігається перехід від сприйняття інновацій, що обмежуються єдиним інституційним розвитком галузі, до інтеграційної взаємодії ключових учасників, що отримали назву Triple Helix. У цьому контексті інновації розглядаються як результат взаємодії всередині та між дослідницькими установами, бізнесом, державними інститутами, при цьому дослідницькі установи переходять від другорядної до первинної інституційної сфери та рівноправного партнера для промисловості, а уряд в свою чергу, навіть займає провідну роль у впровадженні інновацій.

Зростаючу складність розповсюдження інновацій, де найбільш важливими є взаємодія відображає наступне:

- перехід від слабо диференційованого інноваційного потенціалу до "розумної спеціалізації" регіонів, з метою визначення конкретних регіональних конкурентних переваг та вкладати кошти у їх розвиток;

- створення консорціумів для поєднання та посилення сильних сторін, визначення "місцевих чемпіонів" та лідерів;

- перехід від традиційної екзогенної стратегії розвитку, залучення дочірніх компаній багатонаціональних компаній в регіоні з метою посилення

розвитку, до ендogenous, на основі розвитку місцевого потенціалу та інвестування в місцеві таланти та інфраструктуру;

- перехід від інновацій як специфічного для фірми процесу (особливо до великих фірм), залучаючи також малі та середні підприємства та безліч інших зацікавлених сторін

- перехід від монодисциплінарних досліджень, окремих професій та лінійного професійного розвитку до багатoproфільних/міждисциплінарних досліджень, професійний розвиток та професійна гнучкість;

- перехід від закритих до відкритих інноваційних систем, мереж, кластерів;

- перехід від потужних інноваційних стратегій зверху донизу до все більш важливих стратегій знизу-вгору.

Такі зміни тягнуть за собою не тільки різні механізми інституціональної реструктуризації джерел та шляхів розвитку інновацій, а також переосмислення основних моделей.

Аналіз наявних підходів до суті та наслідків реалізації стратегічного забезпечення інноваційного розвитку країни дозволяють зробити висновок, що для вибору пріоритетів України у цій сфері слід враховувати сучасні тенденції змін характеру інновацій. Також зростаюча глобальна конкуренція вимагає нової моделі управління інноваційним розвитком, яка найбільш ефективно може бути реалізована на основі взаємодії Triple Helix, тобто синергії між усіма пов'язаними з інноваціями сферами суспільної діяльності.

Література:

1. Урядовий портал. URL: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/printable_article?art_id=250421712;
2. Global innovation index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>;
3. Landabaso M., Learning regions in Europe: theory, policy and practice through the RIS experience / M. Landabaso C. Oughton & K.

Morgan// “3rd International Conference on Technology and Innovation Policy: Global Knowledge Partnerships, Creating value for the 21st Century” Austin, USA (August 30 – September 2, 1999).

Рекун Ганна Петрівна – к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту ХНУ ім. В. Н. Каразіна

Хрипунова Дар'я Михайлівна – аспірантка кафедри управління та адміністрування ХНУ ім. В. Н. Каразіна